

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Stiftelsen högskolan i Jönköping yttrar sig härmed över promemorian “En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma” (dnr. U2025/01339)

Inledning

Det finns ett tydligt behov av att stärka fort- och vidareutbildning för yrkesverksamma. Det svenska utbildningssystemet är i dag främst inriktat på nybörjarstudenter, medan arbetslivet kräver kontinuerlig kompetensutveckling. Vi välkomnar incitament för korta och flexibla kurser, men vill uppmärksamma risker kopplade till ökad administration, komplex styrning och osäkerhet om styreffekter. Styrningen bör präglas av långsiktighet, minskad detaljstyrning och samarbete mellan lärosäten.

Positiva aspekter

Förslaget kan skapa ett mer flexibelt utbildningsutbud och möta både individers och samhällets behov. Korta, modulbaserade kurser gör det möjligt att kombinera studier och arbete och stärker arbetskraftens kompetens, organisationers innovationsförmåga och nationens konkurrenskraft. Även mindre lärosäten kan bidra genom att möta lokala och regionala arbetsmarknadsbehov, vilket stärker regional utveckling.

En förstärkt samverkan mellan lärosäten och arbetsmarknadens parter är central. Modellen kan bidra till mer relevanta utbildningar, bättre matchning av kompetensbehov och minskat kompetensglapp. På längre sikt kan detta fördjupa integrationen mellan utbildning, forskning och praktik. Dock finns en risk att konkurrens mellan lärosäten motverkar samverkan, vilket bör undvikas.

Utbildning för yrkesverksamma kan motverka marknadsmisslyckanden, stärka produktivitet och innovationsförmåga samt bidra till långsiktig tillväxt och välfärd. Detta är särskilt viktigt i en tid av digitalisering och global konkurrens. Effekterna förutsätter dock att modellen inte medför en ökad administrativ börda.

Utmaningar och risker

Då modellen finansieras inom befintliga ramar riskerar resurser att flyttas från annan utbildning, särskilt fristående kurser och bildningsinriktade insatser. Detta kan försvaga akademins bredare

samhällsuppdrag. Möjliga lösningar är att ta bort prestationskrav eller införa särskilda ersättningsmodeller för kurser riktade till yrkesverksamma.

Ett stabilt utbildningssystem måste hantera och balansera kortsiktiga arbetsmarknadsbehov med långsiktiga kompetenser såsom kritiskt tänkande, bildning och samarbetsförmåga. Utan en sådan balans riskerar viktiga basfärdigheter att förbises och innovationsförmågan att försvagas. Även om förslaget säger sig inte medföra ökade statliga kostnader riskerar det att leda till undanträngningseffekter och minskad bredd i utbildningsutbudet. En hållbar strategi kräver långsiktig finansiering som inte enbart bygger på intern omfördelning utan även möjliggör expansion för att möta framtida kompetenskrav.

Nya kursmodeller riskerar att förstärka existerande sociala och könsrelaterade skillnader, då de ofta attraherar grupper som redan har akademisk erfarenhet. För att motverka detta krävs riktade rekryteringsinsatser, flexibla antagningsvillkor och särskilda satsningar på underrepresenterade grupper. Vi ser även att införandet av modellen innebär omfattande administrativa anpassningar, exempelvis UKÄ, UHR och Ladok-konsortiet, vilket kräver resurser och riskerar att belasta lärosätenas kärnverksamhet.

Avslutande bedömning

Vi stödjer ambitionen att stärka livslångt lärande, flexibilitet och matchning mellan utbildning och arbetsmarknad. Men promemorians förslag riskerar att skapa en komplex och otydlig modell som gör det svårt att förutse dess effekter. Ändamålsenlig styrning av högre utbildning, även för yrkesverksamma, bör värna akademisk frihet och långsiktighet. Den föreslagna modellen är otydlig med de centrala förutsättningarna för detta, och vi föreslår därför att modellen utvecklas med en tydlig analys som tar hänsyn både till de behov som promemorian identifierat, men även de risker som detta medför.

I detta ärende har rektor beslutat. Thomas Winman har varit föredragande.

Måns Svensson

Rector, Stiftelsen högskolan i Jönköping